

ЗАКОН ЗА ОРГАНСКО ЗЕМЈОДЕЛСКО ПРОИЗВОДСТВО

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Предмет на уредување

Член 1

Со овој закон се уредува производството, подготовката, преработката, доработката, складирањето, транспортот, дистрибуцијата, рекламирањето, продажбата, означувањето и контролата на органските производи кај кои се користени методите за органско производство.

Надлежност

Член 2

(1) Одредбите на овој закон се применуваат на: живи или непреработени земјоделски производи, преработени земјоделски производи за употреба како храна, производи од аквакултура, прехранбени производи и производи наменети за исхрана на животните кај кои се применуваат методите за органско земјоделско производство, вегетативен материјал за размножување, семенски и саден материјал, како и квасци што се употребуваат како храна или за исхрана на добитокот.

(2) Овој закон се применува на секој субјект вклучен во активностите, во секоја фаза од производството, подготовката и дистрибуцијата поврзани со производите утврдени во ставот (1) од овој член.

(3) Работите на органското земјоделско производство предвидени со овој закон се вршат во согласност со европските и меѓународните стандарди за органско производство.

(4) Одредбите од овој закон не се однесуваат на масовните угостителски услуги, производи од риболов и лов на диви животни.

Дефиниции

Член 3

Одделни изрази употребени во овој закон го имаат следново значење:

1. „органско земјоделско производство“ е начин на производство каде методите кои се користат се во согласност со одредбите од овој закон во сите фази на производството, подготовката и дистрибуцијата;
2. „фази на производство, подготовка и дистрибуција“ е секоја фаза од примарното производство на органски производи, вклучувајќи складирање, преработка, доработка, транспорт, продажба или снабдување на крајните корисници, како и означување, рекламирање, увоз, извоз и подоговорни активности;
3. „субјект“ е правно или физичко лице одговорно да ги исполнува барањата од овој закон;

4. „растително органско производство“ е производство на земјоделски растителни производи, вклучувајќи берење и собирање на самоникнати растителни производи за комерцијални цели;
5. „сточарско органско производство“ е производство на домашни или одомаќени копнени животни (вклучувајќи ги и корисните инсекти);
6. „аквакултура“ е одгледување и производство на водни организми употребувајќи техники за зголемување на производството над можностите на нивната природна животна средина.
7. „преод“ е премин од неорганско во органско производство за одреден временски период, во чие времетраење се применувани одредбите за органското производство;
8. „подготовка“ се постапки за зачувување и/или преработка на органски производи вклучувајќи колење и расекување на сточарските производи, како и пакување, означување и/или измени кои се прават на ознаката заради методот на органското производство;
9. „храна“ е секоја супстанца или производ, без разлика дали е преработен, делумно преработен или непреработен кој е наменет за употреба од страна на луѓето, вклучувајќи пијалак, гума за џвакање, адитиви и секоја супстанца, намерно вградена во храната во текот на нејзиното производство, подготовка или третман.
10. „добиточна храна“ е производ од растително, животинско или минерално потекло, добиен природно како кабести или концентрирани суровини или индустриски како комплетни крмни смеси и суровини, кој служи за храна на добитокот, а не е штетен за нивното здравје, како ни за здравјето на луѓето што ги користат добиточните производи.
11. „додатоци на добиточната храна“ се супстанции, микроорганизми или подготовки различни од добиточната храна и премикси, кои се намерно додадени во добиточната храна или водата со цел да се постигнат следниве цели:
  - подобрување на карактеристиките на добиточната храна;
  - подобрување на карактеристиките на животинскиот производ;
  - подобрување на карактеристиките на бојата на украсните риби и птици;
  - задоволување на прехранбените потребите на животните;
  - ублажување на последиците од одгледување на животните врз животната средина;
  - подобрување на резултатите од производството и добросостојбата, особено преку влијание на гастроинтестиналната флора, или сварливоста на храналивите материји кај животните и
  - постоење на кокцидиостатски и хистомоноостатски ефект.
12. „пуштање во промет“ е продажба, дистрибуција, складирање на храна за човечка исхрана или добиточна храна наменета за продажба и понуда за продажба или било која друга форма на пренос, независно дали преносот е бесплатен или не;
13. „означување“ е препознатлив знак, трговско име, трговска марка, илустрација или симбол кој се поставува на пакувањето, документот, известувањето, плочка, прстен или ремен кои се однесуваат на производот;
14. „рекламирање“ е секое претставување на јавноста на секој начин, освен означувањето, кое има за цел да влијае на формирање став, верувања или однесувања со цел директно или индиректно да се промовира производството на органските производи;
15. „контролно/сертификациско тело“ е независно правно лице на кое надлежниот орган му дава овластување за вршење контрола и сертификација во органското земјоделско производство, во согласност со одредбите од овој закон.

16. „контрола за сертификација“ е постапка која ја спроведува контролното/сертификациско тело за прв пат во процесот на издавање на сертификат за органско земјоделско производство;

17. „сертификација“ е постапка со која што независното правно лице (контролно/сертификациско тело) дава писмена потврда дека производот, процесот или услугата се усогласени со специфицираните барања за органско земјоделско производство;

18. „контролни посети“ се најавени или ненајавени посети од страна на контролното/сертификациско тело над субјектот, како дел од постапката за сертификација;

19. „ознака за сообразност“ е ознака со која се потврдува сообразноста на производот со конкретна група стандарди или други прописи со кои се утврдени стандарди;

20. „состојки“ се сите материи, вклучувајќи ги и додатоците, кои се употребуваат во производството/подготовката на прехранбените производи и сеуште се присутни во крајниот производ, иако се во изменета форма. Во случај состојката во соодветниот прехранбен производ, да е произведена од неколку состојки, поимот ќе се однесува како за состојка на соодветен прехранбен производ.

Како состојки не се сметаат:

- составни делови на состојката што привремено биле одвоени за време на производниот процес, а подоцна дополнително додадени, со удел не е поголем од почетниот;

- додатоци - чие присуство во одреден прехранбен производ се должи единствено на фактот што истите/или истиот биле составен дел на дадениот прехранбен производ и немаат никаква технолошка функција при добивањето на крајниот производ;

- помошни средства кои се употребуваат во преработката;

- материи кои се употребуваат во количества исклучиво неопходни како растворувачи или средини за подобрување на вкусот или мирисот;

- материи кои не се додатоци, но се употребуваат на ист начин и со иста намена, како помошни средства за преработка и сè сеуште присутни во крајниот производ, дури и во изменета форма;

21. „надворешни влезни материи“ се средства кои се применуваат во процесот на производство, а кои не се со потекло од субјектот;

22. „генетски модифицирани организми“ (во понатамошниот текст: „ГМО“) се организми, со исклучок на човечките суштества, во кои генетскиот материјал бил променет на начин кој не се случува по природен пат (преку парење или природна рекомбинација) и кои не се добиени преку техники на генетска модификација (мутагенеза и спојување на клетки, вклучително и на спојувањето на протопласти);

23. „произведени од ГМО“ се производи кои делумно или целосно произлегуваат од ГМО, но не содржат или не се составени од ГМО;

24. „произведени со ГМО“ се производи кои се добиени со употреба на ГМО како последен жив организам во процесот на производство, но не содржат или не се состојат од ГМО ниту се произведени од ГМО;

25. „помошно средство при преработка“ е секоја материја што самостојно не се консумира и не претставува самостојна состојка на храната. Таа материја се употребува со намера да се исполнат одредени технолошки цели при преработката на сировините, храната или нејзините состојки, да исполни некаква технолошка цел за време на третманот или преработката, при што може да дојде до нивно ненамерно, но неизбежно присуство како остаток од материјата или нејзини деривати

во крајниот производ. Тие остатоци не смеат да претставуваат ризик по здравјето и немаат никаков технолошки ефект врз крајниот производ;

26. „јонизирачко зрачење“ е електромагнетно, честично и секое друго зрачење кое во интеракција со материјата директно или индиректно произведува парови на позитивно или негативно наелектризирани јони;

27. „масовни угостителски активности“ се активности на подготовка на органски производи во ресторани, медицински установи, кантини и други слични угостителски дејности во смисла на места за продажба или достава на храна до крајниот потрошувач;

28. „редовно производство“ е начин на организирање земјоделско производство со примена на синтетски создадени пестициди за заштита на здравјето на растенијата и контрола над појавата од плевели, додавање растворливи форми од хранливи материи во форма на вештачки ѓубриња и кои се во спротивност со принципите и начелата на органското земјоделско производство;

29. „Листа на ѓубриња и средства за подобрување на својствата на почвата“ е Листа на препарати и ѓубриња одобрени за користење во органско земјоделско производство на територијата на Европската унија (во натамошниот текст: ЕУ) со дефинирани услови во одлука за користење, објавени согласно со Анексот 1 од Регулативата 889/2008 донесена од страна на Комисијата на Европската Заедница;

30. „Листа на производи за заштита на растенијата“ е Листа на производи за заштита одобрени за користење во органско земјоделско производство на територијата на ЕУ со дефинирани услови во одлука за користење, објавени согласно со Анексот 2 од Регулативата 889/2008 донесена од страна на Комисијата на Европската Заедница;

31. „Листа на средства за чистење и дезинфекција“ е Листа на средства за чистење одобрени за користење во органско земјоделско производство на територијата на ЕУ со дефинирани услови во одлука за користење, објавени согласно со Анексот 7 од Регулативата 889/2008 донесена од страна на Комисијата на Европската Заедница;

32. „Листа на крмни сировини“ е Листа на сировини за исхрана на добитокот на територијата на ЕУ со дефинирани услови во одлука за користење, објавени согласно со Анексот 5 од Регулативата 889/2008 донесена од страна на Комисијата на Европската Заедница;

33. „Листата на додатоци во добиточната храна и други материи кои се користат во исхраната на животните“ е Листа на додатоци и материи одобрени за користење во органско земјоделско производство на територијата на ЕУ со дефинирани услови во одлука за користење, објавени согласно со Анексот 6 од Регулативата 889/2008 донесена од страна на Комисијата на Европската Заедница;

34. „Листа на производи и супстанции кои се користат во процесот на производство на органски преработена храна“ е Листа на производи и супстанции кои се користат во преработката на органските производи одобрени за користење во органско земјоделско производство на територијата на ЕУ со дефинирани услови во одлука за користење, објавени согласно со Анексот 8 од Регулативата 889/2008 донесена од страна на Комисијата на Европската Заедница;

35. „Листа на состојки кои не биле произведени според принципите на органското земјоделство“ е Листа на состојки одобрени за користење во органско земјоделско производство на територијата на ЕУ со дефинирани услови во одлука за користење, објавени согласно со Анексот 9 од Регулативата 889/2008 донесена од страна на Комисијата на Европската Заедница;

36. „производи за заштита на растенијата“ се активни материи и подготовки кои содржат една или повеќе активни материи составени во форма во која тие се доставени до корисникот, а се наменети за:

- заштита на растенија и растителни производи од сите штетни организми, или за спречување на дејството од овие организми, доколку наведените супстанции или подготовки не се поинаку дефинирани;
- влијание врз животните процеси на растенијата на поинаков начин отколку како хранливи материи како што се регулаторите на раст;
- конзервирање на растителните производи, кои со други акти не се забранети за употреба во органското производство;
- уништување на непожелни растенија и
- уништување на делови од растенија и контрола/спречување на раст и развој на непожелни растенија.

37. „супстрат“ претставува материја на која се организира производство во чиј состав влегуваат материи со органско потекло.

II. ЦЕЛИ И НАЧЕЛА НА ОРГАНСКОТО ЗЕМЈОДЕЛСКО ПРОИЗВОДСТВО

Цели на органското земјоделско производство

Член 4

Цели на органското земјоделско производство се:

- (а) основање на одржлив систем на управување за земјоделството кој:
  - ги почитува системите и циклусите на природата и ги одржува и јакне здравјето на почвата, водата, растенијата и животните и рамнотежата помеѓу нив;
  - придонесува за високо ниво на биолошка разновидност;
  - одговорно ги употребува енергијата и природните ресурси како што се: водата, почвата, органските материи и воздухот и
  - ги почитува високите стандарди за благосостојбата на животните, а особено ги исполнува специфичните потреби за однесување на поедини животински видови;
- (б) производство на производи од висок квалитет;
- (в) производство на широк асортиман на храна и други земјоделски производи кои одговараат на барањата на потрошувачите и кои не смеат да штетат на животната средина, човековото здравје, здравјето на растенијата или здравјето на животните и нивната благосостојбата.

Општи начела

Член 5

Органското земјоделско производство се заснова на следните начела:

- (а) соодветно концепирање и управување со биолошките процеси засновани врз еколошките системи со употреба на природните ресурси кои се внатрешен дел на системот преку методи кои:
  - употребуваат живи организми и методи на механичко производство;

- практикуваат одгледување на култури во почва и сточарско производство или практикуваат аквакултура која ги почитува начелата за одржливо искористување на рибарството;

- ја исклучуваат употребата на ГМО производи од или со ГМО со исклучок на производите за ветеринарна медицинска пракса и

- се засновани врз оценка на ризикот и употреба на претпазливи и превентивни мерки;

(б) ограничување на употребата на надворешни влезни материји, а кога се потребни надворешни влезни материји или кога не постојат соодветни практики и методи на управување од точка (а) на овој став, тие се ограничени на:

- влезни материји од органско производство;

- природни и природно добиени супстанции и

- минерални ѓубриња со ниска растворливост;

(в) строги ограничувања на употребата на хемиски синтетизирани материји освен во исклучителни случаи и тоа:

- кога не постојат соодветни практики на управување;

- кога надворешните влезни материји од точката (б) на овој став не се достапни на пазарот и

- кога употребата на надворешни влезни материји од точката (б) на овој став на овој член допринесува до неприфатливо влијание врз животната средина;

(г) прилагодување, онаму каде е потребно и во рамки на овој закон на правилата на органското земјоделско производство земајќи го предвид санитарниот статус, регионалните разлики во климата и локалните услови, фазите на развој и конкретните практики на одгледување.

Посебни начела кои се применуваат во органското земјоделско производство

Член 6

Органското земјоделско производство се заснова на следните начела:

(а) одржување и јакнење на почвениот живот и природната плодност на земјата, содржина на органски материји и стабилност на почвата, како и подобрување на структурата на почвата со превземање на постапки на нејзина заштита од разни облици на запуштање и ерозија и прехрана на растенијата најмногу преку почвениот екосистем;

(б) намалена употребата на необновливи ресурси и влезни материји кои не потекнуваат од производниот субјект;

(в) преработка, минимизација, повторна преработка на отпадот од производството и споредните производи од животинско и растително потекло кои придонесуваат за унапредување на животната средина;

(г) земање предвид на локалната или регионалната еколошка рамнотежа;

(д) одржување на здравјето на животните со поттикнување на природната имунолошка одбрана кај животните, како и преку избор на соодветни раси и практики за одгледување;

(ѓ) одржување на здравјето на растенијата преку превентивни мерки, како избор на соодветни видови и сорти отпорни на штетници и болести, соодветен плодоред, механички и физички методи и заштита на природните непријатели на штетниците;

- (е) применување на практики на сточарско производство прилагодено кон локацијата и поврзани со релјефот и местоположбата;
- (ж) обезбедување на високо ниво на благосостојба на животните почитувајќи ги конкретните потреби на видовите;
- (з) производство на органски сточарски производи од животни што биле одгледани на органски фарми во текот на нивниот целокупен животен век;
- (с) избор на раси при кој треба да се има предвид способноста на животните за прилагодување кон локалните услови, нивната виталност и отпорност кон болести или здравствени проблеми;
- (и) исхрана на добитокот со органска добиточна храна составена од земјоделски состојки од органско потекло и од природни неземјоделски материи;
- (ј) примена на сточарски практики кои го подобруваат и зајакнуваат имунолошкиот систем во одгледувањето на добитокот преку слободен пристап на отворен простор и пасишта;
- (к) неодгледување на вештачки индуцирани полиплоидни животни;
- (л) одржување на биолошката рановидност на природните водни живеалишта, континуирано одржување на здрава и чиста водна средина како и постојаното здравје на водната средина и квалитетот на околните водни и почвени системи при аквакултурно производство и
- (љ) исхрана на водните организми со органска храна составена од состојки од органско потекло и од природни неземјоделски материи.

Посебни начела кои се применуваат при преработка на органски прехранбени производи

Член 7

Преработката на органски прехранбени производи се заснова врз следните начела:

- (а) производство на органска храна од органски земјоделски состојки, освен кога состојката не е достапна на пазарот во органска форма;
- (б) ограничување на употребата на додатоците во храната, од природни состојки со неорганско потекло кои имаат главно технолошка функција, за подобрување на изгледот, вкусот и мирисот и на микрохранливи состојки и помошни средства за преработка, со цел да се употребуваат во минимални количества и единствено во случаи на нужна технолошка потреба или за конкретни употреба во исхраната;
- (в) исклучување од употреба на материи и методи на преработка кои може да доведат до заблуда по однос на вистинската природа на производот и
- (г) внимателна преработка на храната, со препорачлива употреба на биолошки, механички и физички методи.

Посебни начела кои се применуваат при преработка на органска добиточна храна

Член 8

Преработката на органска добиточна храна се заснова врз следните начела:

- (а) производство на органска добиточна храна од органски земјоделски состојки, освен кога состојката не е достапна на пазарот во органска форма;
- (б) ограничување на употребата на додатоците и помошните средства за преработка на добиточната храна во минимален обем и само во случаи на неопходна технолошка потреба или посебни потреби во исхраната;
- (в) исклучување на употребата на материји и методи на преработка кои може да доведат до заблуда по однос на вистинската природа на производот и
- (г) внимателна преработка на добиточната храна, со препорачлива употреба на биолошки, механички и физички методи.

III. ПРОГРАМА И КОМИСИЈА

Годишна програма за поддршка на развојот на органското земјоделско производство

Член 9

(1) За поттикнување и развој на органското земјоделско производство Владата на Република Македонија донесува годишна програма.

(2) Со програмата од став (1) на овој член се утврдуваат мерките за поддршка и развој на органското земјоделско производство како и обемот на средствата за нивно извршување.

(3) Средства за финансирање на програмата од став (1) на овој член се обезбедуваат од:

- Буџетот на Република Македонија,
- донации, кредити и
- други приходи.

Комисија за органско земјоделско производство

Член 10

(1) Заради поттикнување, развој, унапредување и координација на органското земјоделско производство, министерот за земјоделство, шумарство и водостопанство (во понатамошниот текст, министер) формира Комисија за органско земјоделско производство.

(2) Комисијата од став (1) на овој член дава мислење од областа на органското земјоделско производство, особено за годишната програма за поттикнување и развој на органското земјоделско производство, предложените позначајни прописи и одделни проекти, како и за други прашања од областа на органското земјоделско производство.

(3) Комисијата од став (1) на овој член е составена од пет постојани членови и

тоа: два претставника од Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство (во понатамошниот текст, Министерство), два претставника од научно - образовните установи и еден претставник од Здруженијата на органски производители.

(4) Членовите на Комисијата мора да располагаат со најмалку три годишно искуство во органското земјоделско производство и високо образование од областа на земјоделството и шумарството за која се именуваат за членство.

(5) Комисијата од став 1 на овој член еднаш годишно доставува извештај за својата работа до министерот, а по потреба изготвува и периодични извештаи.

(6) Комисијата од став (1) на овој член донесува деловник за својата работа.

IV. ВИДОВИ, ПРАВИЛА И ПОСТАПКИ НА ОРГАНСКОТО ЗЕМЈОДЕЛСКО ПРОИЗВОДСТВО

Видови на органско земјоделско производство

Член 11

Субјектите можат органското земјоделско производство да го организираат како:

- растително органско производство и
- сточарско органско производство.

Забрана за употреба на ГМО

Член 12

(1) ГМО и производи добиени од и со ГМО не смеат да се употребуваат во прехранбените производи, во добиточната храна, помошните средства за преработка, производите за заштита на растенијата, ѓубрињата, средствата за подобрување на состојбата на почвата, семињата, вегетативниот материјал за размножување, микроорганизми и животни во органското земјоделско производство.

(2) Субјектите треба да докажат дека ја почитуваат забраната од став (1) на овој член со приложување на документи, ознаки кои го придружуваат производот или други придружни документи, кои се однесуваат на следливоста и означувањето на ГМО и следливоста на прехранбените производи и добиточната храна произведена од ГМО.

(3) Субјектите може да претпоставуваат дека ГМО или производите од ГМО се употребени во производството на купените прехранбени производи и добиточна храна кога овие не се означени или не се придружени со придружен документ.

(4) Субјектите кои употребуваат увезени неоргански производи наведени во ставот (1) од овој член, ќе може да бараат од увозникот да потврди дека доставените производи не се произведени од или со ГМО.

Забрана за употреба на јонизирачко зрачење

Член 13

Во органското земјоделско производство се забранува употребата на јонизирачко зрачење за третман на производи, преработена храна и добиточна храна или на сировини кои се употребуваат во преработената храна и во добиточната храна.

Правила и постапки за растително органско производство

Член 14

(1) Субјектите кои организираат растително органско производство се должни да ги применуваат следните правила и постапки:

- обработување на почвата и начини на одгледување кои ја одржуваат или зголемуваат содржината на органска материја, стабилноста на почвата и нејзината биолошка разновидност и го спречуваат уништувањето на почвата;
- правилно стопанисување во поглед на избор на посев, растителни видови и сорти, повеќегодишни плодореци, избор и начини на обработка на почвата и нејзино правилно искористување: чување и зголемување на нејзината плодност и биолошка активност, содржината на органски минерални материји, подобрување на структурата на почвата и мерките за заштита од различни облици на ерозија и уништување;
- употреба на биодинамички препарати;
- исклучување на употреба на минерални азотни ѓубриња;
- користење техники за растително производство кои го спречуваат или го намалуваат загадувањето на животната средина;
- превенција на штети предизвикани од штетниците, болести и плевелите со примена на следните мерки: избор на соодветни видови и сорти, соодветен плодореци, соодветна обработка на почва, заштита на корисни билки и животни и создавање поволни услови за заштита на природни непријатели на штетниците, уништување на плевелите со термички и механички начин и
- употреба на производите за заштита на растенијата во случај на опасност за растенијата доколку се одобрени за употреба во органското производство.

(2) Правилата и постапките од став (1) од овој член поблиску ги пропишува министерот.

Правила и постапки за употреба на производи и супстанции во органското растително производство

Член 15

(1) Во органското растително производство може да се употребуваат производи и супстанции, за следните цели:

- заштита на растенијата;
- подобрување на својствата и плодноста на почвата и

- чистење и дезинфекција на просториите и инсталациите за растително производство, вклучувајќи складирање на земјоделските стопанства.

(2) Производите и супстанцииите од став (1) на овој член може да се употребуваат само доколку се наоѓаат на Листа на ѓубриња и средства за подобрување на својствата на почвата, Листа на производи за заштита на растенијата, Листа на состојки кои не биле произведени според принципите на органското земјоделство и Листа на средства за чистење и дезинфекција.

(3) Министерот објавува во „Службен Весник на Република Македонија“ и на веб страницата на Министерството, Листа на ѓубриња и средства за подобрување на својствата на почвата, Листа на производи за заштита на растенијата, Листа на состојки кои не биле произведени според принципите на органското земјоделство и Листа на средства за чистење и дезинфекција кои може да се употребуваат во Република Македонија.

(4) Постапката за одобрување за употреба и регистрирање на ѓубрињата и средствата за подобрување на својствата на почвата, како и на производи за заштита на растенијата од став (2) на овој член ја спроведува Фитосанитарната управа согласно Законот за ѓубриња и Закон за производи за заштита на растенија.

Правила и постапки за производство и употреба на семенски и саден материјал

Член 16

(1) Семенскиот и саден материјал кој се употребува во органското растително производство мора да биде произведен според принципите на органското земјоделско производство.

(2) Во време на преод доколку органски репродуктивен материјал не е достапен на пазарот во Република Македонија може да се користи семенски и саден материјал од неорганско потекло, над кој не е спроведен третман со производи за заштита кои не се дозволени за употреба во органското земјоделско производство и само со одобрување на контролното/сертификациското тело. Корисникот треба да приложи доказ дека нема на располагање органски материјал.

(3) Министерството, врз основа на годишните извештаите од контролните/сертификациските тела објавува годишна Листа на репродуктивен растителен материјал од видови кои се наоѓаат во редовно производство кои можат да се употребат во органското растително производство.

(4) При производството на семенски и саден материјал за органското растително производство, едногодишните култури матичните растенија треба да бидат со најмалку едногодишно одгледување, а за повеќегодишните култури најмалку две сезони на одгледување.

Правила и постапки за производство на печурки

Член 17

За производство на печурки може да се користат супстрати, само доколку се составени од следните состојки:

(а) арско ѓубре или животински измет и тоа:

- двете состојки да се произведени на стопанството согласно правилата и постапките за органско земјоделско производство;

- состојките да се наведени во Листата на ѓубриња и средства за подобрување на својствата на почвата само кога состојките наведени во алинеја 1 не се достапни и

- истите не треба да надминуваат 25% од масата на вкупните компоненти во супстратот, не сметајќи ја покривката или додадената вода, пред компостирање;

(б) производи од земјоделско потекло, кои не се наведени во точка (а), алинеја 1 од овој став, произведени на стопанство кое произведува согласно правилата и постапките за органско земјоделско производство;

(в) тресет, хемиски нетретиран;

(г) дрво, хемиски нетретирано после сечата и

(д) минерални средства наведени во Листата на ѓубриња и средства за подобрување на својствата на почвата.

Собирање на самоникнати растенија и пакување, превоз и складирање на органски производи

Член 18

(1) Собирањето на самоникнати растенија и нивни делови, кои растат во природни услови во шуми и во земјоделски области се смета како постапка на органско земјоделско производство доколку:

- регионите на собирање во период не пократок од три години пред вршењето на собирањето не биле третирани со средства кои не се дозволени за употреба во органското земјоделско производство;

- практиките на собирање не ја дестабилизираат животната средина и не влијаат негативно на одржливоста на видовите кои се собираат во регионите на собирање; и

- субјектот поседува потврда дека регионите во период не пократок од три години пред вршењето на собирањето не биле третирани со средства кои не се дозволени за употреба во органското земјоделско производство.

(2) Потврдата од став (1), алинеја 3 на овој член ја издава Министерството по барање на субјектите.

(3) Формата и содржината на потврдата, начинот на нејзиното издавање, како и постапката за собирање, пакување, превоз и складирање на органски производи поблиску ги пропишува министерот.

Правила и постапки за органско сточарско производство

Член 19

(1) Во органското сточарско производство се применуваат следните правила и постапки:

- во однос на потеклото на животните;
- за одгледување и условите за сместување;
- за размножување;
- за исхрана на добитокот;

- за спречување на болести кај животните и ветеринарен третман;
  - за чување на добитокот;
  - за транспорт на животните и
  - при зафати врз животните.
- (2) Во пчеларство се применуваат правила и постапки за:
  - местоположба на пчеларникот и
  - употреба на материјали во пчеларството и собирање на медот.
- (3) Во производство на водни животни се применуваат правила и постапки за:
  - потекло на водните животни;
  - одгледување;
  - исхрана на риби, ракообразни животни, мекотелни школки и други животни кои се хранат со природен планктон;
  - спречувањето од појава на болести и ветеринарен третман кај водните животни и
  - чистење и дезинфекција.

Правила во однос на потеклото на животните

Член 20

(1) Животните кои се одгледуваат треба да потекнуваат од органска производна единица и треба да останат во таков производен состав во текот на нивниот производствен живот.

(2) Животните кои не ги исполнуваат условите од став (1) на овој член се смета дека се произведени согласно правилата за органско сточарско производство откако го завршиле периодот на преод.

(3) Животните кои се одгледани на неоргански сточарски стопанства може да бидат внесени на органско сточарско стопанство откако ќе го поминат периодот на преод.

(4) Во случај на обнова или измена на стадо или јато, односно висока смртност на животните предизвикана од здравствени или некои други причини, во производната единица можат да се вклучат грла кои потекнуваат од редовни сточарски стопанства.

Правила и постапки за одгледување и условите за сместување

Член 21

(1) Лицата кои се грижат за добитокот мора да поседуваат основно знаење и вештини за здравствените потреби и благосостојбата на животните.

(2) Потребно е да се одгледуваат и природно да се искористуваат здрави, природно отпорни, за човекот корисни животни кои се прилагодени кон условите во подрачјето во кое се одгледуваат.

(3) Одгледувањето, хранењето, држењето и искористувањето на животните треба да биде умерено и разумно и да се темели на што е можно повеќе природни

законитости кои ќе обезбедат исполнување на развојните, физиолошките и етолошките потреби на животните.

(4) Животните мора да имаат постојан пристап до отворени површини, по можност пасишта, кога тоа го дозволуваат временските услови и состојбата на површината освен доколку постојат ограничувања и обврски поврзани со заштита на човековото здравје и здравјето на животните врз основа на закон.

(5) Бројот на добитокот на одредено подрачје се ограничува заради избегнување на опасноста од прекумерното пасење, раскалување на почвата, ерозија или загадување предизвикано од животните или од расфрлање на нивното ѓубриво.

(6) Постапките за одгледување, минимум површините за сместување на различни видови животните и максималниот број животни по хектар, поблиску ги пропишува министерот.

Правила за размножување

Член 22

(1) Размножувањето на животните во органското сточарско производство се врши со природен припуст или вештачко осеменување, при што предност има природниот начин на размножување.

(2) Размножувањето не смее да биде поттикнувано со употреба на хормони или слични материи, освен во случаи кога се работи за ветеринарно-медицински терапевтски третман кај индивидалното животно.

(3) Други форми на вештачко размножување, како што е ембрио-трансферот смеат да се користат само во случај на загрозување на изворните раси .

Правила за исхрана на добитокот

Член 23

(1) Најголемиот дел од добиточната храна треба да потекнува од стопанството каде се чува добитокот или од други стопанства кои ги применуваат правилата и постапките за органско земјоделско производство.

(2) Хранењето на животните треба да биде во сообразност со нивните потреби во зависност од фазата од нивниот развој.

(3) Храната на животните треба да ги содржи сите хранливи состојки кои обезбедуваат рамномерен раст и развој и добро здравје.

(4) На животните треба да им бидат достапни свежа вода и храна во текот на целиот ден.

(5) Животните треба да се хранат со органски произведена храна од сопственото стопанство или со купена храна од друго стопанство што произведува органска добиточна храна, како и согласно став (15) од овој член.

(6) Со исклучок кај пчелите, добитокот треба да има постојан пристап до пасиштата и кабата храна.

(7) Најмалку 60% од вкупните суви материи во дневните оброци треба да потекнуваат од волуминозниот дел, од свежата трева, сено или силажа.

(8) Контролното/сертификациското тело може да дозволи употреба на волуминозна крма до 50% од вкупните суви материи во оброк за грла кои се наоѓаат во млечно производство во текот на првите три месеци на лактација.

(9) При хранење на свињи и живина, волуминозната храна, свежата или сувата, силажата треба да биде застапена најмалку 10% од вкупните суви материи во дневните оброци.

(10) Неорганските хранливи материи од растително, животинско и минерално потекло, додатоците во храната, како и одредени производи кои се користат во процесот на исхраната и преработката, може да бидат употребени доколку се наоѓаат на Листата на крмни суровини и Листата на додатоци во добиточната храна и други материи кои се користат во исхраната на животните.

(11) Министерот објавува Листата на крмни суровини и Листата на додатоци во добиточната храна и други материи кои се користат во исхраната на животните.

(12) Храната на животните не смее да содржи поттикнувачи на раст и синтетски аминокиселини.

(13) Цицалчињата се хранат со природно, по можност со мајчиното млеко.

(14) При исхраната на цицалчињата не смее да се употребува млеко во прав.

(15) При исхрана на добитокот со храна добиена од површини во преоден период, учеството на оваа храна во дневните оброци изнесува:

- до 30% од храната во дневниот оброк може да потекнува од површини во преоден период. Во случај кога преодната храна потекнува од производна единица од самото стопанство, овој процент може да се зголеми до 60%.

- до 20% од вкупното просечно количество на добиточна храна може да се обезбеди со напасување или косење на постојни пасишта или парцели со повеќегодишни фуражни култури во првата година од нивниот преоден период, под услов да се дел од истото стопанство и да не биле дел од органска производна единица од тоа стопанството во изминатите пет години.

(16) Кога се користи преодна храна и храна од парцели во првата година од нивниот преоден период, вкупно комбинираното процентуално учество на таквата добиточна храна не смее да го надмине најголемото дозволено процентуално учество утврдено во став (15), алинеја 1 од овој член.

Правила за спречување на болести кај животните и ветеринарен третман

Член 24

(1) Спречувањето на болестите кај животните се заснова врз избор на видови и раси, висок квалитет на добиточната храна, редовно движење, соодветна густина на стадото, како и хигиенски услови во просториите за сместување. Одгледувањето на животните треба да биде насочено кон постигнување на високо ниво на отпорност кон болести и спречување од појава на инфекции. Сите постапки на одгледување, треба да придонесат кон постигнување добра здравствена состојба и благосостојба на животните.

(2) Благосостојбата на животните е одлучувачка при изборот на начинот на лекување на болеста. За да се одбегне страдањето на животните лекувањето треба да започне без одлагање.

(3) Во случаи кога фитотерапевтските, хомеопатските и другите природни производи не ја подобруваат здравствената состојба на животното, може да се употребат хемиски синтетизирани алопатски ветеринарни производи, вклучувајќи и антибиотици.

(4) Сите лекувани животни на органската сточарска единица треба да бидат обележани и заведени во книга за водење евиденција на ветеринарни третмани.

(5) Формата, содржината, начинот и постапката за водење на евиденцијата на ветеринарни интервенции од став (4) на овој член, ги пропишува министерот.

(6) Периодот на каренца помеѓу последното применување на алопатски ветеринарен лек и производство на органски произведена храна од таквите животни е два пати подолг од периодот на каренца пропишан од производителот, а доколку истиот не е специфициран тогаш изнесува 48 часа.

(7) Дозволена е употреба на третмани поврзани со заштитата на здравјето на луѓето и животните согласно закон.

(8) Начинот на одгледувањето на животните треба да ја исклучи можноста од појава на болести кај животните при промена на условите на производство. Кога лечењето на животни е неопходно, се дава предност на природните методи и лекови.

(9) Со исклучок на вакцинирање, лекување против паразити и задолжително истребување, кога животното или група животни се лекуваат со хемиски синтетизирани алопатски медицински средства или антибиотици во повеќе од три наврати во рок од 12 месеци, или повеќе од еднаш доколку производниот животен циклус им трае помалку од една година, таквите животни или производите од нив не може да се продаваат како органски и животните треба да поминат низ преодниот период согласно член 36, став (4) од овој закон.

Правила за чување на добитокот

Член 25

(1) Добитокот кој се одгледува според правилата и начелата на органското производство треба да се чува одделно од добитокот кој се наоѓа во систем на редовно производство.

(2) По исклучок, напасувањето на органска површина од страна на органски одгледуван добиток и на добиток во систем на редовно производство е дозволено доколку животните не произведуваат повеќе од 170 kg азот по грло и хектар производна површина.

(3) Забрането е врзување или изолација на добитокот, освен на индивидуални животни во ограничен временски период, поради безбедност, благосостојба или ветеринарно-здравствени причини.

Правила за транспорт на животните

Член 26

Транспортот на животните треба да се одвива согласно Законот за заштита и благосостојба на животните, доколку со овој закон не е поинаку уредено.

Правила при зафати врз животните

Член 27

(1) Во органското сточарско производство, зафатите врз животните, како што се: врзување на еластични јамки на опашките на овците, купирање (сечење) на опашки, сечење на заби, потсекување на клунови или обезрожување на фарма не треба да се спроведуваат систематски, освен ако тоа е потребно поради сигурност или ако на тој начин се придонесува за здравјето, благосостојбата или хигиената на животното.

(2) Кастрацијата на животните може да се врши во најповолната возраст, под услов болката да се сведе на минимум и ако на тој начин се придонесува за квалитетот на производот, односно ако тоа е дел од традиционалната производна пракса.

(3) При колењето, не смее да се предизвикува страдање и осакатување на животните.

Правила за местоположбата на пчеларникот

Член 28

(1) Пчеларникот треба да ги исполнува следните технички барања во однос на местоположбата:

- да се обезбедат доволно извори на нектар, роса и полен за пчелите, и пристап до вода;

- во радиус од 3 км од пчеларникот изворите на нектарот и поленот да се состојат од органски произведени растенија или од природна вегетација која не е третирана со хемиски средства, или пак растенија одгледани на начин кој има мало влијание врз животната средина што не може позначително да го променат одредувањето на пчеларското производство како органско;

- да постои доволна оддалеченост од било кое место, можен извор на загадување на околината, како што се на пр.: градски центар, индустриска зона, автопат, депонии, места за спалување на ѓубришта и сл.

(2) Техничките барањата од став (1) од овој член не се однесуваат на времето кога пчелните заедници мируваат или кога нема цутење.

Употреба на материјали во пчеларството и собирање на медот

Член 29

(1) Кошницата и материјалите кои се употребуваат во пчеларството треба да бидат од природен материјал, без можен ризик од загадување на околината или пчелниот производ.

(2) Собирање на медот и другите пчелни производи не е дозволено да се врши со уништување на пчелите во саќето и со употреба на хемиски синтетизирани средства.

(3) Поблиските правила и постапувања во пчеларството поблиску ги пропишува министерот.

Правила за потеклото на водните животни

Член 30

(1) Подмладокот од водните животни треба да потекнува од органски производни единици.

(2) Доколку нема на располагање соодветен подмладок и по претходно добиено одобрување од контролното/сертификациско тело, можна е употреба на подмладок од редовното производство ако водните животни на крајот од производството најмалку две третини од животот биле одгледувани во услови на органско производство.

Правила на одгледување

Член 31

(1) Лицата кои одгледуваат водни животни мора да поседуваат основно знаење и вештини за здравствените потреби и благосостојбата на животните.

(2) Постапките на производство, вклучително на исхраната, густината на водните животни, како и квалитетот на водата, треба да биде усогласена со физиолошките и етолошките потреби на организмите кои се одгледуваат и да обезбеди услови за живот без стрес.

(3) На водните животни треба да им се задоволат основните потреби на однесување.

(4) Начинот на производство треба да одговара на степенот на производство и брзината на растот и треба да обезбеди добро здравје и состојба на водните животни.

(5) Применетиот начин на производство треба да го спречува негативното влијание врз околината, вклучително и можно неконтролирано ослободување на штетни материји во животната средина.

(6) Водните животни кои се одгледуваат според правилата на органското производство мора да се одгледуваат одвоено од останатите водни животни.

(7) Транспортот треба да биде во согласност со прописите за заштита и благосостојба на животните.

(8) Одгледувањето, превозот, ловот и убивањето треба да се вршат на начин што животните да не се изложуваат на непотребни оптеретувања или стрес, односно да се заштитени од мачење.

(9) Стресот поврзан со процесот на колење треба да биде минимизиран. Рибите треба да се убијат во вода или веднаш после вадењето од вода и без нивно задушување.

(10) Опремата користена за омамување треба да биде во добра состојба за работа и да влијае на длабоко положените делови на мозокот со еден брз и јак удар. Опремата која се користи со употреба на гас или струја потребно е постојано да се надгледува и контролира.

(11) Забрането е вештачкото поттикнување на појава од полиплоиди, вештачката хибридизација, клонирањето и производството на еднополни видови, освен во случај на рачно избирање.

Исхрана на риби, ракообразни животни, мекотелни школки и други животни кои се хранат со природен планктон

Член 32

(1) Рибите и ракообразните животни мора да се хранат со храна соодветна на прехранбените потреби на животното во секоја фаза од неговиот развој.

(2) Растителниот дел од храната мора да биде со органско потекло, а протеинскиот дел добиен од водни животни треба да потекнува од рибници кај кои се применуваат правилата на одржливо користење.

(3) Исхраната на животните од став (1) на овој член треба да биде избалансирана во согласност со нутритивните потреби на организмите, при што треба да се користат само крми сировини од органско производство, на начин кој овозможува природно однесување при хранење, со минимално губење на храната во околината.

(4) За исхрана на животните од став (1) на овој член може да се употребат делови од храна од растително неорганско потекло, храна со животинско и минерално потекло, додатоци на храна, одредени производи кои се користат во процесот на исхраната на животните, помошни средства при преработка и производство на храната, само доколку составните делови со кои се хранат животните и се произведува храната се на Листата на крми сировини.

(5) Исхраната на животните од став (1) на овој член треба да се врши без употреба на поттикнувачи на раст и синтетски аминокиселини.

(6) Мекотелни школки и други животни кои се хранат со филтрирање на храната треба да ги примаат сите хранливи материи по природен пат, освен во случаи на одгледување на подмладок кој се одгледува во мрестилишта и одгледувалишта.

Спречувањето од појава на болести и ветеринарен третман кај водните животни

Член 33

(1) Постапките на органското одгледување треба да бидат насочени кон постигнување на високо ниво на отпорност кон болести и спречување од појава на инфекции. Сите постапки на одгледување, треба да придонесат кон постигнување добра здравствена состојба и благосостојба на водните животни преку одредување соодветна местоположба за изградба на објектите каде ќе се чуваат водните животни, редовно одржување на хигиената и дезинфекција во објектите, исхрана со

висококвалитетна храна, одржување соодветен број на водните животни во сместувачкиот објект и соодветен избор на видови.

(2) Начинот на одгледувањето на животните треба да ја исклучи можноста од појава на болести кај водните животни при промена на условите на производство. Кога лечењето на водните животни е неопходно, се дава предност на природните методи и лекови.

(3) Изборот на начинот на лекување на болеста треба да придонесе кон брзо оздравување на водните животни. За да се одбегне страдањето на животните лекувањето треба да започне без одлагање. Лекувањето треба да оневозможи негативно влијание врз животната средина, да се одвива под строг надзор и согласно прописите за благосостојба на животните и тоа:

- со употреба на хемиски синтетизирани алопатски ветеринарни производи, вклучувајќи и антибиотици, само во случај кога употребата на фитотерпевтските, хомеопатските и другите сродни производи е несоодветна;
- по примената на лековите препишани од ветеринарните лекари, периодот на каренца помеѓу последното применување на алопатски ветеринарен лек и производство на органски произведена храна од таквите животни е два пати подолг од важечкиот период на каренца, а доколку истиот не е специфициран тогаш изнесува 48 часа и
- со употреба на имунолошки ветеринарни лекови.

Чистење и дезинфекција

Член 34

Средствата кои се употребуваат за чистење на просториите за одгледувањето на добитокот, рибниците, кафезите, просториите и инсталациите во аквакултурата се употребуваат доколку се наоѓаат на Листа на средства за чистење и дезинфекција од член 15, став (2) од овој закон.

Правила за производство на фарма

Член 35

(1) Доколку субјектот истовремено организира редовно и органско земјоделско производство е должен да обезбеди:

- физичко разграничување помеѓу производните делови во кои е организирано органско земјоделско производство и деловите во кои е организирано редовно производство;
- вршење стручна контрола на деловите во кои е организирано органско земјоделско производство;
- во деловите во кои е организирано редовно производство да не се користат ГМО;
- водење на одвоена евиденција за двата вида производство;
- во сточарското производство субјектот може да одгледува различни видови добиток;

- во аквакултурно производство субјектот може да организира производство од исти видови, при што треба да се изврши јасно одделување помеѓу местата каде се организира тоа производство и
- во растителното производство може да произведува ист вид на растение, или вид кое може јасно да се разликува од органски произведуваното растение на делот со редовно производство.

(2) Доколку, согласно став (1) од овој член, сите производни површини не се користат за органско земјоделско производство, субјектот е должен животните, работните машини како и останатите средства кои влегуваат во процесот на органско земјоделско производство да ги чува одделно од оние кои се вклучени во редовното производство.

Правила за премин од редовно во органско земјоделско производство (преоден период)

Член 36

(1) Почетокот на преодниот период се смета од датумот на извршување на првата стручна контрола од страна на контролно/сертификациското тело.

(2) При одгледување на растенија и производство на растителни производи преодниот период изнесува:

- најмалку две години кај поледелските култури;
- најмалку шест месеци за природните пасишта и ливади и
- најмалку три години за насадите во лозарството и овоштарството.

(3) Во случаите кога за одредено земјиште е издадена потврда согласно член 18, став (1) од овој закон како и во други случаи во кои со сигурност може да се докаже дека одредено земјиште три или повеќе години не било во употреба или при управувањето на земјиштето биле применети правилата и постапките за органско земјоделско производство, времетраењето на преодниот период од став (2) од овој член може да биде намалено.

(4) Во случаи кога ќе се утврди дека земјиштето било загадено со средства кои не се дозволени за употреба во органско земјоделско производство, времетраењето на преодниот период од став (2) од овој член се продолжува.

(5) Пред да се започне со преоден преод во органското сточарско производство, земјоделските површини кои се користат за производство на храна за животни претходно треба да ги задоволуваат правилата за органско растително производство, согласно став (2) од овој член.

(6) Ако сточарскиот производ се става на пазар како органски, животните треба да се чуваат согласно правилата и постапките за органско сточарско производство и тоа најмалку:

- 12 месеци за говеда и коњи, ако се одгледуваат за производство на месо или во сите случаи 3/4 од нивниот дотогашен живот;
- 6 месеци за мали преживари и свињи;
- 10 недели за живина за производство на месо, набавена на возраст до три дена и
- 6 недели за живина за производство на јајца.

(7) Органското производство во пчеларството се воспоставува година дена по преодниот период. Во текот на истиот, потребно е во кошниците да се изврши

замена на пчелниот восок. Новиот восок треба да потекнува од органско пчеларско производство, освен ако контролното/сертификациско тело даде согласност дека не е можна набавка на восок со такво потекло под услов истиот да потекнува од медените капачиња.

(8) Преодниот период во производните единици во аквакултурното производство трае две години, во кој период треба да се почитуваат правилата и постапките за органско сточарско производство.

(9) Во текот на преодниот период, се применуваат сите правила и постапки за органско земјоделско производство утврдени со овој закон.

Бази на податоци и евиденции

Член 37

(1) Министерството воспоставува и води евиденции и бази на податоци за субјектите и за органски семенски и саден материјал.

(2) Формата, содржината и начинот на водење на евиденциите и базите на податоци од ставот (1) на овој член ги пропишува министерот.

(3) Податоците од базата на податоци и евиденциите се објавуваат на интернет страната на Министерството.

V. ПРОИЗВОДСТВО НА ПРЕРАБОТЕНА ХРАНА

Општи правила за производство на преработена добиточна храна

Член 38

(1) Производството на преработена органска добиточна храна мора да се одвива во време и место различно од времето и местото каде се подготвува неорганска добиточна храна.

(2) Суровините за производство на добиточна храна од органско потекло или од производство во преод, не треба едновременно да влегуваат во производство со суровините произведени на неоргански начин.

(3) Хранливите материјали, употребени или преработени во органското производство не треба да бидат обработувани со помош на хемиски синтетизирани растворувачи.

(4) Не е дозволено употреба на материји и техники кои овозможуваат враќање на својствата загубени во процесот на преработката и складирањето на органската добиточна храна. Истото се однесува и на материите кои ги отстрануваат последиците настанати како резултат на несовесна работа при преработката или кои на друг начин може лажно да наведат за вистинската природа на овие производи.

(5) Максималните количества на неорганска храна дозволена да се употребува за период од 12 месеци за нетревопасни видови на животни изнесува:

- 10% во периодот од 1 јануари 2010 година до 31 декември 2011 година

- 5% во периодот од 1 јануари 2011 година до 31 декември 2012 година.

(6) Количествата од став (5) на овој член се пресметуваат на годишно ниво како удел изразен во проценти на сувата материја од добиточната храна од

земјоделско потекло. Најголемото дозволено учество на неорганската добиточна храна во дневните оброци изнесува 25% пресметано како процентуално учество на сувата материја.

Општи правила и постапки во процесот на подготвување на храна

Член 39

(1) Подготвувањето на преработена органска храна мора да се одвива во време и место различно од времето и местото каде се подготвува неорганска храна.

(2) Составот на органската преработена храна треба да ги исполнува следните услови:

(а) органски преработена храна мора да е произведена главно од состојки од земјоделско потекло, при што во процесот на анализа додадената вода и готварска сол не се земаат предвид;

(б) во органската преработена храна дозволена е употребата на додатоци, помошни средства при преработката, додатоци за вкус и мирис, вода, сол, подготовки од микроорганизми и ензими, минерали, елементи во трагови, витамини, како и аминокиселини и други микрохранливи состојки во прехранбените производи за одредени хранливи вредности во случај кога производителите не се во состојба да набават храна само од органско потекло и доколку истите се наоѓаат во природата и може да поминале само низ механички, физички, биолошки, ензимски или микробиолошки процеси, освен кога тие процеси и супстанции од такви извори не се достапни на пазарот во доволни количини или со потребен квалитет;

(в) состојка со органско потекло не може да биде во состав на органската преработена храна ако во исто време, во оваа храна е содржана идентична состојка која потекнува од обично земјоделско производство или од производство во преод и

(г) органската преработена храна произведена од култури во период на преод, мора да содржи само една растителна состојка од земјоделско потекло.

(3) Постапките за производство на органски преработена храна ги пропишува министерот, а Листата на производи и супстанции кои се користат во процесот на производство на органски преработена храна ја објавува министерот во „Службен весник на Република Македонија“.

Правила за производство и употреба на органски квасец

Член 40

(1) За производство на органски квасец дозволена е употреба само на органски произведени супстрати.

(2) Во производството од став (1) на овој член употребата на останати производи и материји е дозволена само ако нивната употреба е согласно член 39, став (2), точка (б) од овој закон или ако се наоѓаат на Листата на производи и супстанции кои се користат во процесот на производство на органски преработена храна и Листата на додатоци во добиточната храна и други материји кои се користат во исхраната на животните.

(3) Органскиот квасец не треба да биде присутен во органската храна или добиточна храна заедно со неорганскиот квасец.

Исклучоци во правилата кои се однесуваат на органското земјоделско производство

Член 41

Исклучоците во правилата кои се однесуваат на органското земјоделско производство треба да бидат сведени на минимум, а каде е соодветно да бидат и временски ограничени и може да се утврдат само во следниве случаи:

- кога нивната примена е неопходна за почеток или одржување на органско земјоделско производство на имоти кои се соочуваат со климатски, географски односно структурни ограничувања;
- кога е потребно да се обезбеди пристап до добиточна храна, семенски и саден материјал, живи животни и други влезни репроматеријали на фарма, а кога истите се недостапни на пазарот во органска форма;
- кога е потребно да се обезбеди пристап до состојки од земјоделско потекло, а кога истите се недостапни на пазарот во органска форма;
- кога нивната употреба е неопходна за разрешување на специфични проблеми поврзани со одгледувањето на добиток според правилата и постапките на органското сточарско производство;
- кога е неопходна употреба на специфични производи и материји во процесот на преработка од член 39, став (2), точка (б) од овој закон, со цел организирање производство на добро познати прехранбени производи во органска форма;
- кога времените мерки се неопходни за да се овозможи продолжување или повторен почеток на органското производство во случај на катастрофи и
- кога употребата на додатоци во храната и на други материји која е утврдена во член 39, став (2), точка (б) од овој закон, или на додатоци за добиточната храна и други материји кои се наоѓаат на Листата на додатоци во добиточната храна и други материји кои се користат во исхраната на животните и Листата на производи и супстанции кои се користат во процесот на производство на органски преработена храна е неопходна, а тие материји се недостапни на пазарот во поинаква форма освен како произведени од ГМО.

VI. ОЗНАЧУВАЊЕ

Употреба на термини кои се однесуваат на органското земјоделско производство

Член 42

(1) Ознаката и рекламирање под терминот „органско“ може да користи само производител кој при производството применува правила и постапки за органско земјоделско производство утврдени со овој закон и прописите донесени врз основа на овој закон.

(2) Употребата на слични термини, независно дали се работи за сировина или готов производ во процесот на производство на храна или добиточна храна, како "еко", "био" и "еколошки" како и сите префикси, суфикси, кратенки или нивни

комбинации и сите термини изведени од терминот органско кои може да го доведат во заблуда потрошувачот по прашање на видот на производството е забранета.

(3) Терминот „органско“ може да се употреби при преработка на органските производи, доколку преработената храна е во согласност со член 38, член 39, став (1) и став (2), и член 40 од овој закон.

Означување на органски производи

Член 43

(1) Ознаката „органско“ од член 42, став (1) од овој закон означува:

- начин на производство, а не ниво на квалитет од добиениот производ;
- употреба на сертифицирани органски производи по претходно добиена согласност од контролното/сертификациско тело кое врши стручна контрола и
- тип на производството, период на преод и органски производ.

(2) Ознаката од член 42, став (1) од овој закон нема да се употребува за производ за кој при одбележувањето или рекламирањето е назначено дека содржи ГМО, се состои од ГМО или е произведен од ГМО.

(3) При означување и рекламирање на живи или непреработени земјоделски производи, термините кои се однесуваат на методот на органско земјоделско производство може да се употребуваат во дополние, ако сите состојки на тој производ се произведени согласно правилата и постапките за органско земјоделско производство утврдени во овој закон.

Национална и приватни ознаки за органски производ и производ во преод

Член 44

(1) Националната ознака за органски производ и националната ознака за производ во преод задолжително се наоѓа на секој од производите кои се произведени во согласност со одредбите на овој закон.

(2) Формата, содржината и бојата на националните ознаки од став (1) на овој член ги пропишува министерот.

(3) При означување, претставување и рекламирање на производи кои ги исполнуваат барањата утврдени согласно овој закон, освен национална ознака за органски производ или национална ознака за производ во преод, дозволено е истакнување и на приватни ознаки за органски производ.

Опсег, употреба на трговски марки и опис на продажбата на добиточната храна

Член 45

(1) Трговските марки и продажните описи на добиточната храна кои содржат ознака „органско“ може да се користат само доколку најмалку 95% од сувата материја во производот содржи крмна суровина од органски начин на производство.

(2) Одредбите од став (1) на овој член не се однесуваат на храна за домашни миленици и за крзнени животни, ниту за храна за животни од аквакултура.

VII. КОНТРОЛА

Стручна контрола во органското земјоделско производство

Член 46

(1) Стручната контрола во органското земјоделско производство ја врши контролно/сертификациско тело кое претставува домашно или странско правно лице кое има основано подружница на територијата на Република Македонија овластено од министерот за вршење на стручна контрола во органското земјоделско производство.

(2) Контролното/сертификациско тело за да добие овластување од став (1) на овој член треба да ги исполнува следниве услови:

- да има вработено најмалку две лица со високо образование од областа на земјоделството, шумарството, ветеринарството, биотехнологијата или технолошките науки, кои имаат најмалку две години работно искуство во областа на органското земјоделско производство;
- да располага со соодветни простории и опрема;
- да е акредитирано за сертификација на органското земјоделско производство од страна на Институтот за акредитација на Република Македонија, согласно барањата за акредитација на сертификациски тела за производи, или да е во процес на акредитација под услов да истата да ја стекне најдоцна до една година од доставувањето на барањето за акредитација;
- да ја стави на увид на Министерството својата организациска структура;
- да не врши советодавна активност за субјектите над кои врши контрола и
- нивната активност да не е во спротивност со Законот за спречување судир на интереси.

(3) Начинот и постапката за вршење на стручна контрола во органското земјоделско производство поблиску ги пропишува министерот.

Обврски на контролно/сертификациско тело спрема министерството

Член 47

(1) Контролното/сертификациско тело е должно:

- да овозможи на Министерството и на Државниот инспекторат за земјоделство непречен пристап до своите канцеларии и простории, обезбеди документација и информации што Министерството смета дека се неопходни за исполнување на неговите обврски, согласно овој закон;
- да го стави на јавен увид преку интернет страната на Министерството, ценовникот според кој врши наплата на услугите;

- да ја најави цената на услугите најмалку една година однапред;
- секоја година, најдоцна до 31 јануари доставува годишен извештај за извршените контроли до 31 декември претходната година, како и за пократки временски периоди по барање на Министерството и
- да го достави на увид договорот со овластената лабораторија со која има склучено договор за соработка.

(2) Формата и содржината на годишниот извештај од став (1) алинеја 4 од овој член ги пропишува министерот.

Обврски на контролно/сертификациско тело и субјектите

Член 48

(1) Субјектите и контролното/сертификациско тело склучуваат договор за вршење на стручна контрола.

(2) Контролното/сертификациско тело кое врши стручна контрола води и чува евиденција за субјектите и врз основа на податоците од евиденцијата и контролата, издава сертификат дека производот или процесот на производство на истиот е во согласност со правилата и постапките утврдени со овој закон.

(3) Субјектите и контролното/сертификациско тело се должни да водат и ја чуваат евиденцијата за своето производство на органски производи и извршените контроли.

Анализи во органското земјоделско производство

Член 49

Сите неопходни анализи и суперанализи за утврдување на органското земјоделско производство ги врши стручна научна установа или друго правно лице овластени од страна на министерот, кои ги исполнуваат следните услови:

- да има вработено најмалку три лица со високо образование од областа на хемиско-технолошките, биотехнолошките, биохемиските, ветеринарните или земјоделските науки и најмалку две годишно работно искуство во областите за изведување на лабораториските анализи;

- да има соодветни простории и лаборатории опремени со инструменти и опрема за изведување на анализи и суперанализи и

- да е акредитирана од страна на Институтот за акредитација на Република Македонија за соодветните методи во органското земјоделско производство или да е во процес на акредитација под услов да истата да ја стекне најдоцна до две години од доставувањето на барањето за акредитација.

Решение за овластување

Член 50

(1) Министерот издава решение за овластувањата согласно член 46, став (1) и член 49 од овој закон.

(2) Министерството води евиденција на контролни/сертификациски тела на кои е издадено решение од став (1) и овластените стручно научни установи или други правни лица за вршење на анализи и суперанализи во органското земјоделско производство.

(3) Начинот на издавање на овластувањата од став (1) од овој член, потребната документација, формата, содржината и начинот на водење на евиденцијата од став (2) од овој член ги пропишува министерот.

(4) Министерот со решение ќе го одземе овластувањето и ќе ги избрише од евиденцијата контролното/сертификациско тело и овластените стручно научни установи или други правни лица за вршење на анализи и суперанализи во органското земјоделско производство за кои ќе утврди дека престанале да ги исполнуваат условите предвидени во член 46, став (2) и член 49 од овој закон.

(5) Министерот со решение ќе го одземе овластувањето и ќе ги избрише од евиденцијата контролното/сертификациско тело доколку не ги доставува бараните податоци на начин и рок определен од Министерството.

(6) Против решението од став (4) и (5) на овој член може да се поднесе жалба до Комисијата на Владата на Република Македонија за решавање во управни работи од областа на земјоделството.

Прием на производи од други земји

Член 51

Органските производи увезени од други земји треба соодветно да се спакувани и затворени на начин кој спречува замена на содржината, обезбедени со придружна документација за идентификација на извозникот и сите други обележја и броеви неопходни да се идентификува серијата со сертификатот од контрола за увоз од други земји.

VIII. НАДЗОР

Вршење инспекциски надзор

Член 52

(1) Надзор над спроведувањето на одредбите на овој закон и прописите донесени врз основа на истиот, врши Министерството.

(2) Инспекциски надзор врши Државниот инспекторат за земјоделство преку државните инспектори за земјоделство и државните фитосанитарни инспектори (во понатамошниот текст: инспектори) и Управата за ветеринарство преку официјални ветеринари.

(3) Инспекциски надзор се врши на: граничен премин или друго место определено или одобрено од царинскиот орган, површините, капацитетите за подготовка, преработка и доработка во сите фази, места каде се одвива складирање и чување на органските производи, деловните, просториите и местата каде се одвива промет на големо и на мало со органски производи, транспортни средства при вршење превоз на органски производи и на евиденцијата што ја водат субјектите за своето органско производство.

(4) Субјектите се должни да им овозможат на инспекторите непречено вршење на инспекцискиот надзор.

Утврдување неправилности при работата

Член 53

(1) Ако при вршење на надзорот инспекторот утврди непочитување на одредбите од овој закон, како и на поблиските прописи, донесени врз основа на овој закон, од страна на субјектот или контролното/сертификациско тело, со решение, ќе наложи отстранување на недостатоците во определен временски рок.

(2) Субјектот или контролното/сертификациско тело, од став (1) на овој член, се должни писмено да го известат инспекторот за отстранетите неправилности, утврдени со решението.

(3) Ако при вршењето на преглед на органскиот производ од увоз, инспекторот од граничниот премин или друго место определено или одобрено од царинскиот орган, утврди дека пратката не е пропратена со потребните сертификати или друга пропратна документација, со решение ќе го задолжи увозникот, во одреден рок да го отстрани недостатокот или да ја врати пратката назад.

(4) Доколку увозникот не постапи по задолжение од решението, инспекторот ќе ги одземе или комисиски ќе ги уништи, органските производи, амбалажата и друг материјал за пакување, во присуство на службено лице од царинскиот орган и од Министерство за внатрешни работи.

(5) Трошоците за уништување на органските производи, амбалажата и друг материјал за пакување, се на товар на увозникот.

(6) Против решението од став (3) на овој член, може да се поднесе жалба во рок од осум дена, од денот на приемот на решението, преку инспекторот до министерот.

(7) Жалбата изјавена против решението на инспекторот, не го одлага неговото извршување, освен ако со него може да настане материјална штета која не може да се надомести.

Должности на инспекторот

Член 54

(1) Ако инспекторот утврди дека се повредени одредбите од овој закон, како и прописите донесени врз основа на овој закон, должен е, без одлагање да поднесе барање за поведување на прекршочна постапка, односно пријава за кривично дело.

(2) При вршење на инспекцискиот надзор, инспекторот превзема мерки, согласно овој закон и Законот за Државен инспекторат за земјоделство.

Земање примероци за анализа и суперанализа

Член 55

(1) Заради потврдување дека производот е органски, инспекторите можат да земаат примероци за анализа и суперанализа.

(2) Трошоците за земањето и испитувањето на мострите ги поднесува субјектот кој произведува, става во промет или увезува органски производи, доколку се утврдат неправилности на страна на тоа лице.

Обврски на царински органи

Член 56

(1) Органите на царинската служба, се должни да ја пријават секоја пратка на производи, означени со ознака како органски, биолошки или еколошки, или било кој друг термин, кој сугерира органско производство, за преглед на надлежниот инспектор.

(2) Органите на царинската служба, не можат да отпочнат царинска постапка или да ги упатат на друга царинарница, пратките од став (1) на овој член, без писмена согласност, од надлежниот инспектор.

(3) Надлежните органи за внатрешни работи и органите на царинската служба, во согласност со своите надлежности, спречуваат недозволен премин на производи кои се декларирани како органски од страна на субјектите, и против истите се должни да поднесат пријава до надлежниот инспектор.

IX. ПРЕКРШОЧНА ПОСТАПКА, ПОСТАПКА ЗА ПОРАМНУВАЊЕ И ПОСРЕДУВАЊЕ

Прекршочна постапка

Член 57

(1) Прекршочна постапка за прекршоците предвидени со овој Закон ја води прекршочна комисија формирана согласно Законот за Државен инспекторат за земјоделство.

(2) Пред поднесување на барање за прекршочна постапка за прекршоци предвидени во овој закон, овластеното службено лице за вршење на инспекциски надзор согласно овој закон, води постапка за порамнување согласно Законот за Државен инспекторат за земјоделство.

Прекршочни одредби

Член 58

(1) Глоба во износ од 3 000 евра до 5 000 евра во денарска противвредност, ќе му се изрече за прекршок на правно лице ако:

- употребува Г.М.О во органско производство (член 12, став 1);
- употребува јонизирачко зрачење за третман на органска или добиточна храна или сировини кои се употребуваат во органска или добиточна храна (член 13);
- употребува производи и супстанции, препарати, ѓубриња и производи за заштита на растенија кои не се дозволени за употреба во органското производство (член 15);
- употребува семенски и саден материјал од неорганско потекло на кој е спроведен третман со производи за заштита на растенија кои не се дозволени средства за употреба во органско земјоделско производство, како и употребува средства за чистење и дезинфекција кои не се дозволени за употреба на органско земјоделско производство (член 16);
- за производство на печурки користи супстрати спротивно на (член 17);
- собира самоникнати растенија и нивни делови спротивно на (член 18);
- не ги почитува правилата за одгледување и условите за сместување на животните (член 21);
- не се почитуваат правилата за размножување (член 22);
- не се почитуваат правила за исхрана на добиток во органско производство (член 23);
- добитокот со органски статус не го чува одделно од останатиот добиток (член 25);
- не се почитуваат услови за органско пчеларско производство (член 28);
- постапува спротивно на одредбите од членот 29 на овој закон;
- употребува подмладок од водни животни кои не потекнуваат од органска производна единица (член 30);
- за исхрана на риби и ракообразни животни употребува потикнувачи на раст и синтетски аминокиселини (член 32, став 5);
- не ги исполнува условите од член 35, став (1);
- не ја запазува постапката за премин од редовно во органско земјоделско производство (член 36);
- не се почитуваат општи правила за производство на преработена добиточна храна (член 38);
- неовластено употребува термини кои се однесуваат на органско земјоделско производство (член 42);
- означува органски производи спротивно на (член 43);
- не употребува национална ознака за органски производ и за производ во преод (член 44);
- постапува спротивно на одредбите од член 45 на овој закон;
- не го почитува начинот и постапката за вршење на стручна контрола во органското производство (член 46);
- постапува спротивно на одредбите од член 47 на овој закон;
- не води и не ја чува евиденцијата на производителите односно преработувачите (член 48, став 2);
- издава сертификат за производ кој не ги исполнува условите за органско производство и преработка (член 48, став 2);
- субјектите не водат и не ја чуваат евиденцијата за своето производство на органски производи (член 48, став 3);
- увезува органски производи спротивно на (член 51)
- не постапува по решение на инспекторот спротивно на (член 53, став 1);

(2) Глоба од 1 500 до 2 000 евра во денарска противвредност ќе му се изрече на одговорното лице во правното лице, за прекршок од став 1 од овој член.

(3) За прекршок од став 1 од овој член, освен глоба на правното лице ќе му се изрече и прекршочна санкција забрана за вршење на дејност во траење од шест месеци до една година.

Член 59

Глоба од 1 000 евра до 1 500 евра во денарска противвредност ќе му се изрече и на физичко лице за сторен прекршок ако:

- употребува Г.М.О во органско производство (член 12, став 1);
- употребува јонизирачко зрачење за третман на органска или добиточна храна или сировини кои се употребуваат во органска или добиточна храна (член 13);
- употребува производи и супстанции, препарати, ѓубриња и производи за заштита на растенија кои не се дозволени за употреба во органското производство (член 15);
- употребува семенски и саден материјал од неорганско потекло на кој е спроведен третман со производи за заштита на растенија кои не се дозволени средства за употреба во органско земјоделско производство, како и употребува средства за чистење и дезинфекција кои не се дозволени за употреба на органско земјоделско производство (член 16);
- за производство на печурки користи супстрати спротивно на (член 17);
- собира самоникнати растенија и нивни делови спротивно на (член 18);
- не ги почитува правилата за одгледување и условите за сместување на животните (член 21);
- не се почитуваат правилата за размножување (член 22);
- не се почитуваат правила за исхрана на добиток во органско производство (член 23);
- добитокот со органски статус не го чува одделно од останатиот добиток (член 25);
- не се почитуваат услови за органско пчеларско производство (член 28);
- постапува спротивно на одредбите од членот 29 на овој закон;
- употребува подмладок од водни животни кои не потекнуваат од органска производна единица (член 30);
- за исхрана на риби и ракообразни животни употребува потикнувачи на раст и синтетски аминокиселини (член 32, став 5);
- не ги исполнува условите од член 35, став (1);
- не ја запазува постапката за премин од редовно во органско земјоделско производство (член 36);
- не се почитуваат општи правила за производство на преработена добиточна храна (член 38)
- неовластено употребува термини кои се однесуваат на органско земјоделско производство (член 42);
- означува органски производи спротивно на (член 43);
- не употребува национална ознака за органски производ и за производ во преод (член 44);
- постапува спротивно на одредбите од член 45 на овој закон;

- не го почитува начинот и постапката за вршење на стручна контрола во органското производство (член 46);
- постапува спротивно на одредбите од член 47 на овој закон;
- не води и не ја чува евиденцијата на производителите односно преработувачите (член 48, став 2);
- издава сертификат за производ кој не ги исполнува условите за органско производство и преработка (член 48, став 2);
- субјектите не водат и не ја чуваат евиденцијата за своето производство на органски производи (член 48, став 3);
- увезува органски производи спротивно на (член 51)
- не постапува по решение на инспекторот спротивно на (член 53, став 1);

Член 60

Покрај глобата за прекршоците од член 58 и 59 на овој закон може да се изрече и посебна прекршочна мерка, одземање на предметите што се употребени за извршување на прекршокот или се прибавени, односно настанале со извршување на прекршокот.

Х. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Поблиски прописи

Член 61

(1) Поблиските прописи утврдени во овој закон министерот, ќе ги донесе во рок од една година од денот на влегувањето во сила на овој закон.

(2) До денот на влегување во сила на прописите од став (1) на овој член, ќе се применуваат постојните прописи.

Член 62

До денот на влегување во сила на прописите од член 61, став (1) на овој закон, како период на преод ќе се смета и периодот пред влегување во сила на овој закон доколку производителот може да докаже дека произведувал на начин пропишан со овој закон.

Член 63

Овластувањата на контролните/сертификациски тела за вршење на стручна контрола и стручни научни установи и други правни лица за вршење на анализи и суперанализи во органското земјоделско производство, издадени до влегување во сила на овој закон, ќе важат до истекот на рокот за кој што истите се издадени.

Влегување во сила

Член 64

Со денот на примената на овој закон, престанува да важи Законот за органско земјоделско производство („Службен Весник на Република Македонија“ бр.16/2004 и 89/2008).

Објавување

Член 65

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија", а ќе се применува од 1 јануари 2010 година.